

**PIERWSZE WYBORY
NA ŚWIECIE?
WOLNA ELEKCJA 1573 R.**

**ELŻBIETA
PAPROCKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Pierwsze wybory na świecie? Wolna elekcja 1573 r.

Klasa/czas trwania:

I/45 minut aula szkolna (wskazane jest użycie sprzętu nagłaśniającego)

Cele

Uczeń:

- omawia przebieg wydarzeń od śmierci Zygmunta Augusta do ucieczki Henryka Walezego;
- charakteryzuje zasady wprowadzone podczas pierwszej wolnej elekcji;
- ocenia skutki pierwszej wolnej elekcji;
- dostrzega rolę Jana Zamoyskiego i ogółu szlachty dla stworzenia systemu ustrojowego państwa w dobie pierwszej wolnej elekcji;
- omawia postanowienia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich, wyjaśnia pojęcia: *pacta conventa*, *interrex*, *rokosz*, *elekcja viritim*, *sejm konwokacyjny*.

Metody/techniki/formy pracy:

- metoda aktywizująca;
- drama;
- praca ze źródłami.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik;
- materiały źródłowe: <http://wlpaczpolske.pl/index.php?etap=10&i=1234>;
- <http://www.pthlodz.uni.lodz.pl/dydaktyka/zrodla/zrodlo24.pdf> (tekst konfederacji i informacje o wojnach religijnych);
- literatura dodatkowa do przygotowania: U. Augustyniak, *Historia Polski 1572–1795*, s. 521–536.

Przebieg lekcji:

1. Dwa tygodnie przed planowanymi zajęciami uczniowie zapoznają się z tematem w podręczniku. Nauczyciel wyznacza uczniom role, które wymagają dokładniejszego przygotowania: interrexa, agentów każdego z kandydatów (Henryka Walezego, Iwana Groźnego, Ernesta Habsburga, Piasta), senatora, Jana Zamoyskiego – trybuna ludu szlacheckiego negocjującego warunki pokoju religijnego, elekcję viritim, treść artykułów henrykowskich. Udostępnia uczniom źródła. Nauczyciel, rozdzielając role, uwzględnia potrzeby uczniów. Główne role są przeznaczone dla uczniów zdolnych, zainteresowanych przedmiotem.

Rola interrexa: uczeń przygotowuje argumenty broniące pozycji katolicyzmu w państwie, argumenty za przeprowadzeniem elekcji w okolicach Warszawy, nie Lublina.

Senator: próbuje przeforsować elekcję króla dokonywaną przez senat, nie ogół szlachty, polemizuje z Janem Zamoyskim w tej kwestii.

Jan Zamoyski: przygotowuje argumenty za uchwaleniem wolności religijnej oraz elekcją viritim oraz treść artykułów henrykowskich

Kandydaci do tronu: przygotowują argumenty za swoją kandydaturą (korzystają ze źródła nr 3 „Ulotka wyborcza z okresu bezkrólewia”, wymieniając swoje zalety i obietnice) oraz informacji z podręcznika i literatury (np. Urszula Augustyniak, *Historia Polski 1572–175*, s. 532–536).

Agitator: przynosi wydrukowane ulotki wyborcze (źródło nr 3 i rozdaje je wśród szlachty).

Obrady sejmiku konwokacyjnego prowadzi interrex. Kolejno poruszane są następujące kwestie:

1. Pokoju religijnego (wystąpienie Jana Zamoyskiego, krytyczne uwagi prymasa);
2. Elekcji viritim – Jan Zamoyski argumenty za senator przeciw;
3. Prezentacje kandydatów do tronu.

Zebrana szlachta, czyli reszta klasy przysłuchuje się obradom i ustanawia akt konfederacji warszawskiej, jedna osoba odczytuje źródło tekst konfederacji warszawskiej: <http://www.pthlodz.uni.lodz.pl/dydaktyka/zrodla/zrodlo24.pdf>.

Po zakończeniu obrad sejmiku konwokacyjnego nauczyciel informuje o przebiegu wolnej elekcji 1573 r. Prezentuje przy tym materiały ikonograficzne. Na zakończenie nauczyciel inicjuje dyskusję. Dlaczego pierwszą wolną elekcję można uznać za pierwsze na świecie wybory głowy państwa?

Komentarz metodyczny

Nauczyciel, rozdzielając role, uwzględnia potrzeby i możliwości uczniów. Główne role są przeznaczone dla uczniów zdolnych, zainteresowanych przedmiotem.

Aranżacja sali: ustawienie krzeseł nawiązuje do ilustracji polskiego sejmiku z XVI w.